

EUROOPAN
TILINTARKASTUS-
TUOMIOISTUIN

Puhe
10. lokakuuta 2024

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen presidentin Tony Murphyn puhe

**Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomus
varainhoitovuodelta 2023**

Talousarvion valvontavaliokunta – Euroopan parlamentti

10. lokakuuta 2024

Ainoastaan puhujan esittämä toisinto on pätevä.

Arvoisa puheenjohtaja,
arvoiset parlamentin jäsenet,
arvoisa komission jäsen

Minulla on tänään ilo esitellä **talousarvion valvontavaliokunnalle** Euroopan tilintarkastustuomioistuimen **vuoden 2023 vuosikertomuksen keskeiset havainnot ja viestit**. Arvostettu kollegani ja vuosikertomuksesta vastaava tilintarkastustuomioistuimen jäsen **Jan Gregor** on myös täällä kanssani.

Ennen kuin alan esitellä vuosikertomustamme **yksityiskohtaisemmin**, esitän lyhyesti, mitä **vuosikertomuksemme** edustaa ja miksi sillä on merkitystä.

Aloitetaan muutamalla sanalla vuosikertomuksen **sisällöstä**:

- o Vuosikertomus sisältää **tarkastuslausuman** EU:n tilinpäätöksen luotettavuudesta sekä tilien perustana olevien toimien laillisuudesta ja sääntöjenmukaisuudesta.
- o Vuosikertomuksessa arvioidaan **EU:n talousarviomenojen kokonaisvirhetaso** ja ilmoitetaan niiden varojen prosenttiosuus, joita ei ole käytetty sovellettavien sääntöjen ja asetusten mukaisesti.
- o Vuosikertomus on jaettu lukuihin, jotka vastaavat eri menoaloja, ja joidenkin alojen osalta esitämme myös **alakohtaisia virhetasoja**.
- o Vuosikertomuksessa esitetään **elpymis- ja palautumistukivälineen menoja** koskevat havainnot **erillisessä luvussa**, sillä näiden menojen **täytöntöönpanomalli** on erilainen.

Vuosikertomuksen **merkitys** on yhteydessä kertomuksen sisältöön:

- o Kyseessä on Euroopan tilintarkastustuomioistuimen **keskeinen julkaisu**, joka vaatii huomattavaa panostusta ja työmäärää.

Vuosikertomuksen ensisijaisena tavoitteena on **kartoittaa** parannusmahdollisuuksia ja tuoda esiin **mahdollisia riskejä** EU:n kaikessa toiminnassa. Ja vaikka tilintarkastustuomioistuin tuokin esiin aloja, joilla tavoiteltuja tuloksia ei ole saavutettu, mielestämme on tärkeää, että myös myönteisiin asioihin kiinnitetään huomiota ja kerrotaan, mikä toimii hyvin. Havaitsemme esimerkiksi edelleen puutteita monien koheesiomenoja tarkastavien kansallisten tarkastusviranomaisten työssä, mutta raportoimme myös hyvistä käytännöistä, joita panimme merkille alueellisessa toimenpideohjelmassa Puolassa. Tarkastusviranomaisten tarkistuslistat ja työasiakirjat kattoivat riittävän yksityiskohtaisesti kaikki merkitykselliset

näkökohdat. Tilintarkastustuomioistuin pystyi näin seuraamaan kirjausketjua ja tekemään johtopäätöksiä suoritetusta tarkastustyöstä.

Mitkä siis ovat vuoden 2023 vuosikertomuksen keskeiset viestit?

Totesimme, että aiempien vuosien tapaan **EU:n tilinpäätös** kuvastaa tarkasti EU:n taloudellista tilannetta. Annamme siten **puhtaan lausunnon** tilien luotettavuudesta.

Tulojen kokonaismäärä oli 248,4 miljardia euroa. Annamme jälleen, aiempien vuosien tapaan, tulojen osalta **puhtaan lausunnon**. Valvontavaliokunnan on kuitenkin tärkeää tiedostaa, että lausunnossa ei käsitellä **alv- ja tullivajeen** vuoksi menetettyjä määriä. Kyse on määristä, jotka ovat jääneet kantamatta siksi, että **petosten tai tehottomien kantokäytäntöjen** vuoksi tullit ja arvonlisävero **on kierretty tai niiden määrä on ilmoitettu todellista alhaisempana**. Kantamatta jääneitä määriä **ei kirjata** tuloiksi, ja sen vuoksi tilintarkastustuomioistuimen lausunnossa keskitytään **ilmoitettuihin** lukuihin.

Siirrytään nyt menoihin. EU:n pitkän aikavälin talousarvio sisältää sekä **monivuotisen rahoituskehityksen** (MRK) että **Next Generation EU -välineen** (NGEU).

Next Generation EU -välineen rahoitus käsittää pääasiassa **elpymis- ja palautumistukivälineen**, jonka **täytäntöpanomalli** on erilainen kuin monivuotisessa rahoituskehityksessä. Tilintarkastustuomioistuin antaa siksi **kaksi erillistä lausuntoa** vuoden 2023 menojen sääntöjenmukaisuudesta: toisen **perinteisistä EU:n talousarviomenoista** ja toisen **elpymis- ja palautumistukivälineestä**.

Aloitetaan perinteisistä **EU:n talousarviomenoista**, eli monivuotisesta rahoituskehityksestä:

Aiempina **vuosina** näkemämme kehityskulun tapaan **EU:n talousarviomenojen arvioitu virhetaso on noussut** ja on edelleen **olennainen**, nyt **5,6 prosenttia** (vuonna 2022: 4,2 prosenttia). Tämä on **huomattava lisäys** vuositasolla. Havaittuja virheitä esiintyy laajalti, ja tilintarkastustuomioistuin antaa sen vuoksi edelleen **kielteisen lausunnon, viidentenä peräkkäisenä vuotena**.

EU:n talousarviomenojen virhetaso määritetään ottamalla huomioon ja yhdistämällä monivuotisen rahoituskehityksen **eri politiikanaloilla** havaitut virhetasot. Seuraavaksi tarkastelen **tiettyjä politiikanaloja** ja tuon niiltä esiin **tyypillisiä havaintoja**, jotka vaikuttavat talousarviomenojen virhetasoon.

Aloitetaan **koheesioalasta**, jonka osuus tilintarkastustuomioistuimen tarkastamasta määrästä on **lähes 40 prosenttia**.

Arvioimme tämän politiikanalan **virhetasoksi 9,3 prosenttia**, kun se vuonna 2022 oli **6,4 prosenttia**. Havaintomme osoittavat, että arvioituun virhetasoon vaikuttivat eniten

tukeen oikeuttamattomat kulut ja hankkeet sekä julkisia hankintoja koskevien sääntöjen rikkominen. Yksilöimme myös useita tekijöitä, jotka ovat saattaneet lisätä sääntöjenvastaisten menojen riskiä. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi seuraavat:

- o **kiire käyttää varoja**, koska **monivuotisen rahoituskehityksen kausi 2014 – 2020 lähestyy loppuaan**
- o **kilpailevien EU:n rahastojen varat**, erityisesti **elpymis- ja palautumistukivälineestä annettava rahoitus**
- o maksujen suorittaminen ja valvominen **pandemiatilanteessa**, sekä
- o mahdollisuus **100-prosenttiseen EU:n yhteisrahoitukseen koheesipolitiikan hankkeissa**. Näiden hankkeiden vaikutus virhetasoon oli **viisi prosenttia**.

Tilintarkastustuomioistuimen **tarkastustapa** perustui koheesipolitiikan alalla jäsenvaltioiden **tarkastusviranomaisten** työhön. Seitsemän viime vuoden aikana tilintarkastustuomioistuin on todennut, että tarkastusviranomaisten tekemät tarkastukset **eivät ole riittävän vaikuttavia**.

- o Tarkastusviranomaiset toistuvasti raportoivat virheellisesti alle kahden prosentin jäännösvirhetasoista.
- o Tarkastajamme myös havaitsivat **tapauksissa** jatkuvasti virheitä, jotka tarkastusviranomaiset olisivat voineet ja jotka niiden olisi pitänyt havaita omien tarkastustensa avulla.

Emme siis yksinkertaisesti **ole voineet luottaa** tarkastusviranomaisten työhön. Ja kun otamme huomioon komission tarkastusten tulokset, aiemmin havaitsematta jääneet virheet, jotka tilintarkastustuomioistuin havaitsi omissa tarkastuksissaan, sekä lukuisat puutteet tarkastusviranomaisten työssä, voimme todeta, että **hallinto- ja valvontajärjestelmät eivät kaikissa jäsenvaltioissa** toimineet vaikuttavalla tai asiaankuuluvalla tavalla tukikelpoisuusajan loppuun (31. joulukuuta 2023) mennessä. On myös tärkeää ottaa huomioon, että monissa tapauksissa näitä **samoja valvonta- ja hallintojärjestelmiä** käytetään jäsenvaltioissa **elpymis- ja palautumistukivälineen varojen** hallinnointiin.

Siirrytään nyt toiseen merkittävään menoalaan, eli **Luonnonvaroihin ja ympäristöön**. Tämän alan menoista suurin osa liittyy maatalouteen ja maaseudun kehittämiseen. Arvioimme, että virheprosentti on luonnonvarojen ja ympäristön menoalalla **2,2 prosenttia**, eli se on olennainen (**2,2 prosenttia vuonna 2022**).

Tuloksemme osoittavat, että virhetaso **ei ollut olennainen suorien tukien osalta**. Suorien tukien **osuus monivuotisen rahoituskehityksen kyseisen otsakkeen menoista oli 66 prosenttia**. Virhetaso oli kuitenkin edelleen **olennainen**, kun tarkastellaan

otsakkeen muita aloja yhtenä kokonaisuutena. Nämä alat muodostavat yhdessä jäljellä olevat **34 prosenttia** menoista. Niihin lukeutuvat **maaseudun kehittäminen, markkinatoimenpiteet, merialan toimet, kalastus, ympäristö ja ilmastotoimet**.

”Sisämarkkinoiden, innovoinnin ja digitaalitalouden” alan osalta totesimme, että olennainen virhetaso oli noussut **2,7 prosentista 3,3 prosenttiin vuosien 2022 ja 2023 välillä**. **Horisontti 2020 -puiteohjelman menot** ovat edelleen suuririskisiä ja muodostavat tilintarkastustuomioistuimen havaitsemien virheiden **pääasiallisen lähteen**.

Euroopan unioni otti käyttöön kauden 2021–2027 monivuotisen rahoituskehityksen otsakkeen 4 erityisesti **muuttoliikkeen ja rajaturvallisuuden** aloja varten, koska näiden alojen merkitys on kasvanut viime vuosina. Tämän alan menojen odotetaan kasvavan uuden monivuotisen rahoituskehityksen kaudella. Vuonna 2023 niiden **osuus EU:n talousarviomenoista oli 2,1 prosenttia**. Tilintarkastustuomioistuin ei esitä erityistä virhetasoa kyseisen budjettikohdan osalta, mutta se havaitsi **virheitä** lähes **kolmanneksessa** tarkastuksen kohteena olleista **tapahtumista**.

Toimintapolitiikan ala ”**Naapurialueet ja muu maailma**” puolestaan sisältää useita rahoitusvälineitä, jotka liittyvät **Globaali Eurooppa -ohjelmaan, liittymistä valmistelevaan tukeen ja humanitaariseen apuun**. Tilintarkastustuomioistuimen otoksen pienestä koosta huolimatta tarkastustulokset osoittavat, että **virheriski on tässä monivuotisen rahoituskehityksen otsakkeessa suuri**: yli puolessa tarkastetuista tapahtumista ilmeni virheitä. Ensi vuodesta alkaen annamme otsakkeesta erillisen arvion, jossa tätä suuririskistä alaa käsitellään perusteellisemmin.

Luodaan lopuksi silmäys **hallinnon alalle**. Aiempien vuosien tapaan toteamme, että virhetaso **ei ole olennainen**.

Yhteenvedon todettakoon, että vuoden 2023 vuosikertomukseen liittyvä sääntöjenmukaisuutta koskeva tarkastustyömme osoittaa, että **EU:n talousarviomenojen virhetaso on noussut merkittävästi**. Nousuun on vaikuttanut eniten **koheesiopolitiikan ala**.

Palataan vielä elpymis- ja palautumistukivälineeseen: sen yhteydessä on tärkeää huomata, että **välineestä rahoitetut hankkeet ovat paljolti koheesiopolitiikan rahoittamien hankkeiden kaltaisia ja niitä valvovat usein samat kansalliset elimet**. Elpymis- ja palautumistukivälineessä noudatetaan kuitenkin kustannuksiin perustumattoman rahoituksen mallia. Siinä jäsenvaltioille suoritettavien maksujen **ehtona ei ole EU:n ja kansallisten sääntöjen noudattaminen** – esimerkiksi julkisia hankintoja ja valtiontukia koskevien sääntöjen noudattaminen.

Tästä johtuu, että toisin kuin **koheesiopolitiikan alalla** ja **EU:n muilla talousarvioaloilla**, tilintarkastustuomioistuin ei elpymis- ja palautumistukivälineen menoja koskevassa arviossaan ja lausunnossaan arvioi, ovatko elpymis- ja palautumistukivälineestä rahoitettujen hankkeiden **tosiasialliset kulut** asianmukaisia. Tilintarkastustuomioistuin arvioi ja ottaa kyseistä lausuntoa laatiessaan huomioon jäsenvaltioiden esittämät **elpymis- ja palautumistukivälineen maksupyynnöt** elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevan asetuksen pohjalta. Maksupyyntöjen edellytyksenä on, että välitavoitteet ja tavoitteet **on saavutettu tyydyttävästi** ja **keskeiset tukikelpoisuusehdot** täyttyvät.

Haluaisin lisäksi **korostaa** seuraavaa **tärkeää** asiaa:

- o Maksuerät, jotka suoritetaan **jäsenvaltioille** elpymis- ja palautumistukivälineestä, eivät ole sidoksissa elpymis- ja palautumistukivälineen toimenpiteiden **arvioituihin kuluihin** eivätkä lopullisille tuensaajille aiheutuneisiin **todellisiin kuluihin**.
- o Jäsenvaltioiden ei tarvitse antaa maksupyynnön yhteydessä tietoja **lopullisille tuensaajille** aiheutuneista kuluista.

Vuonna 2023 **elpymis- ja palautumistukivälineen menojen** kokonaismäärä oli **53,6 miljardia euroa**. Tilintarkastustuomioistuin tarkastus kattoi kaikki **23 avustusmaksua 17 jäsenvaltiolle** – näiden maksujen arvo oli yhteensä **46,3 miljardia euroa**. Lisäksi tarkastettiin yhteensä **7,3 miljardin euron** kirjanpidollisesti selvitettyt ennakkomaksut. Tilintarkastustuomioistuin havaitsi **16 välitavoitteen tai tavoitteen** osalta seikkoja, joilla on **taloudellista vaikutusta** maksettuihin määriin ja joiden voi kokonaisuutena tarkasteltuna katsoa ylittävän tilintarkastustuomioistuimen asettaman **olennaisuusrajan**. Nämä välitavoitteet ja tavoitteet koskevat seitsemää maksua seitsemään jäsenvaltioon. Lisäksi tilintarkastustuomioistuin havaitsi **järjestelmäpuutteita**: esimerkiksi **välitavoitteiden ja tavoitteiden suunnittelussa** ja **jäsenvaltioiden raportointi- ja valvontajärjestelmissä** ilmeni puutteita. Annamme näin ollen **varauman sisältävän lausunnon** elpymis- ja palautumistukivälineen menoista.

Elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevasta lausunnosta puhuttaessa on tärkeää korostaa, että **EU:n ja kansallisten sääntöjen noudattamatta jättäminen** on suurin taustalla vaikuttava tekijä koheesiomenojen ja monivuotisen rahoituskehysten muiden budjettialojen kasvavalle virhetasolle. **Asetuksessa määritellyssä elpymis- ja palautumistukivälineen toimintamallissa** jäsenvaltiot kuitenkin valvovat itse elpymis- ja palautumistukirahastosta rahoitettuja hankkeitaan. Mallissa ei siten järjestelmällisesti varmisteta, että elpymis- ja palautumistukivälineen menot ovat EU:n ja kansallisten sääntöjen mukaisia. Tämä aiheuttaa varmuusvajeen, joka merkitsee vakavaa riskiä **EU:n taloudellisille eduille**.

On myös tärkeää huomata, että muutkin ovat asiasta huolissaan – **EPPOn vuoden 2023 vuosikertomuksessa** mainittiin, että vireillä on 233 elpymis- ja palautumistukivälineeseen liittyvää petostutkintaa EU:n jäsenvaltioissa. Tämä on neljänneksi suurin määrä vireillä olevia EU:n ohjelmaan kohdistuvia EPPOn tutkintoja.

Nämä huolenaiheet olisi siksi otettava tosissaan huomioon mahdollisissa **tulevissa** elpymis- ja palautumistukivälineen pohjalta kehitetyissä **EU:n rahoitusmalleissa**. Näin voidaan varmistaa, että EU:n taloudellisia etuja suojataan riittävästi myös jatkossa.

EU:n talousarvioiden tulevaisuuden osalta vuosikertomuksessa käsitellään myös **makrotason** kriittisiä **haasteita**, jotka ulottuvat sääntöjen noudattamista koskevaa tarkastustyötämme pidemmälle.

Vuonna 2023 **EU:n velka** kasvoi **458,5 miljardiin euroon**, pääasiassa Next Generation EU -aloitteeseen liittyvän lainanoton seurauksena. **Velan määrä on nyt kaksinkertainen** vuoteen 2021 verrattuna. On kuitenkin edelleen **epävarmaa**, miten velka **maksetaan takaisin**, koska komission **omia varoja** koskevan ehdotuksen osalta ei ole tehty päätöstä – ja lisäksi on epäselvää, tuottaako kyseinen ehdotus **riittävästi tuloja** Next Generation EU -välineen velan takaisinmaksuun. Viime kädessä tämä taloudellinen vastuu jää **seuraavan sukupolven** kannettavaksi.

Vuosien 2022 ja 2023 **korkea inflaatio** vaikuttaa edelleen talousarvioon. Tilintarkastustuomioistuin arvioikin, että EU:n talousarvio voisi menettää noin **13 prosenttia ostovoimastaan** vuoden 2025 loppuun mennessä. Lisäksi **maksattamatta olevien sitoumusten** määrä on ennätyksellisen suuri, **543 miljardia euroa**. Tämä lisää sitoumusten vapauttamisen todennäköisyyttä. Tilanne aiheuttaa **hallinnollisiin resursseihin kohdistuvaa painetta** ja kasvattaa siten **virheriskiä**.

Tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomus sisältää **runsaasti yksityiskohtaisia lisätietoja** ja havaintoja, jotka haluaisin tuoda esiin tänään, mutta valitettavasti käytettävissä oleva aika ei salli sitä. Kannustan teitä kuitenkin tutustumaan kattaviin havaintoihin, jotka esitetään vuosikertomuksessamme ja **EU-tarkastusta koskevassa yhteenvedossa**, jotka molemmat olette saaneet.

Lopuksi haluan antaa tunnustusta **tilintarkastustuomioistuimen henkilöstön** ja jäsenten kollegion asiantuntemukselle ja omistautumiselle työhönsä. Heidän **sitoutuneisuudellaan ja ammattimaisuudellaan** on ollut tänäkin vuonna ratkaisevan tärkeä merkitys korkealaatuisen vuosikertomuksen laatimisessa ja toimielimemme kehittämisessä.

Kiitokset **kuulijoille**, vastaan mielelläni kysymyksiinne ja odotan mielenkiinnolla keskusteluamme.